

Vergaderjaar 2005–2006

28 807

Vogelpestcrisis (Aviaire influenza)

Nr. 101

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 7 maart 2006

De vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit¹ en de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport² hebben op 9 februari 2006 overleg gevoerd met minister Veerman van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over:

- **brief van de minister van LNV d.d. 30 januari 2006 over preventieve maatregelen aviare influenza (28 807, nr. 96);**
- **brief van de minister van LNV d.d. 7 februari 2006 over uitvoering motie-Oplaat c.s. (28 807, nr. 95) over het leggen van desinfecterende matten op de aankomstlijn van verschillende Nederlandse luchthavens (28 807, nr. 97).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissies

De heer **Oplaat** (VVD) is zeer bezorgd over de eventuele komst van het vogelgriepvirus naar de EU, zeker na de uitbraak in Afrika. Nederland moet met het oog op de eigen verantwoordelijkheid het zekere voor het onzekere nemen, zodat achteraf geen verwijten gemaakt hoeven te worden. De Kamer wil daarom meer preventieve maatregelen. Dat heeft geleid tot de motie-Oplaat c.s. (28 807, nr. 95). De minister wil die motie niet uitvoeren. Het gebruik van ontsmettingsmatten op luchthavens heeft een beperkte waarde, maar dat geldt voor alle afzonderlijke maatregelen: een ophokplicht in combinatie met vaccinatie van uitlooptieren, reiniging en ontsmetting van transporten, controle van de reizigers en het laten invullen van reizigersverklaringen. Een combinatie van die maatregelen en verscherping van de controle is dus vereist. Misschien is er dan een kleine kans dat het virus Nederland niet bereikt.

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), ondervoorzitter, Vos (GroenLinks), Buijs (CDA), Van Beek (VVD), Schreijer-Pierik (CDA), voorzitter, Atsma (CDA), Oplaat (VVD), Mosterd (CDA), Waalkens (PvdA), Snijder-Hazelhoff (VVD), Verbeet (PvdA), Van den Brink (LPF), Vergeer (SP), Tichelaar (PvdA), Ormel (CDA), Duyvendak (GroenLinks), Koopmans (CDA), Eerdmans (LPF), Van der Ham (D66), Van Velzen (SP), Koomen (CDA), Boelhouwer (PvdA), Douma (PvdA), Dubbelboer (PvdA), Kruijssen (PvdA) en Lenards (VVD).

Plv. leden: Slob (ChristenUnie), Vendrik (GroenLinks), Spies (CDA), Dezentjé Hamming (VVD), Mastwijk (CDA), Ten Hoopen (CDA), Hofstra (VVD), Samsom (PvdA), De Krom (VVD), Duivesteijn (PvdA), Herben (LPF), Van Heteren (PvdA), Van Lith (CDA), Van Gent (GroenLinks), Van Bochove (CDA), Van As (LPF), Van der Laan (D66), Gerkens (SP), Jager (CDA), Timmer (PvdA), Depla (PvdA), Fierens (PvdA), Verdaas (PvdA), Örgü (VVD) en Veenendaal (VVD).

² Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Kalsbeek (PvdA), Buijs (CDA), Atsma (CDA), Arib (PvdA), Vendrik (GroenLinks), Kant (SP), Blok (VVD), voorzitter, Smits (PvdA), Örgü (VVD), Verbeet (PvdA), Van Oerle-van der Horst (CDA), ondervoorzitter, Vergeer (SP), Vietsch (CDA), Joldersma (CDA), Varela (LPF), Van Heteren (PvdA), Smilde (CDA), Nawijn (LPF), Van Dijken (PvdA), Timmer (PvdA), Van Miltenburg

(VVD), Kraneveldt (LPF), Schippers (VVD), Omtzigt (CDA), Azough (GroenLinks), Koşer Kaya (D66) en Van der Sande (VVD).
Plv. leden: Rouvoet (ChristenUnie), Verdaas (PvdA), Ferrier (CDA), Çörüz (CDA), Blom (PvdA), Halsema (GroenLinks), Gerkens (SP), Veenendaal (VVD), Hamer (PvdA), Weekers

(VVD), Tjon-A-Ten (PvdA), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Ormel (CDA), Koomen (CDA), Van As (LPF), Waalkens (PvdA), Mosterd (CDA), Bussemaker (PvdA), Heemskerck (PvdA), Oplaat (VVD), Hermans (LPF), Hirsi Ali (VVD), Eski (CDA), Van Gent (GroenLinks), Bakker (D66) en Nijs (VVD).

Bij de uitbraken in 2003 en 2004 heeft de minister in EU-verband gepleit voor het leggen van ontsmettingsmatten voor reizigers uit risicogebieden en zijn dergelijke matten gebruikt op Schiphol. Enkele weken geleden heeft hij zijn bereidheid uitgesproken om financieel bij te dragen aan de inzet van ontsmettingsmatten in Turkse luchthavens. Waarom vindt hij dat nu dan nutteloos? Er is de vorige keer toch niet zinloos belastinggeld weggegooid? Bovendien bevordert gebruik van die matten de bewustwording en het draagvlak voor het gebruik van dergelijke matten in de pluimveesector.

De douane controleert op Schiphol 5% van de arriverende passagiers, oplopend tot 10% als zij uit besmette regio's komen. Die controle moet worden geïntensiveerd. Dat geldt ook voor andere Nederlandse luchthavens, want daar wordt wel intensiever gecontroleerd dan normaal, maar niet structureel en niet even streng als bij vorige uitbraken.

De heer **Ormel** (CDA) heeft er begrip voor dat de minister de op emotie gebaseerde motie-Oplaat c.s. niet uitvoert. Dat neemt niet weg dat het virus de EU zeer dicht is genaderd. Er moet op alle mogelijke manieren worden geprobeerd om te voorkomen dat het virus de EU binnenkomt, maar in het kader van de bewustwording moet de Nederlanders ook duidelijk worden gemaakt dat het een zeer reële mogelijkheid is dat het virus binnenkort in de EU, eventueel in Nederland, opduikt. Een waterdichte controle is immers niet realistisch.

Wat gaat er gebeuren als het virus de EU of Nederland zelf bereikt? Treedt bijvoorbeeld de compartimentering van de pluimveesector in werking als het virus opduikt in Frankrijk? Verwacht de minister dat vaccinatie, waarvoor hij zich in EU-verband inzet, komend najaar mogelijk zal zijn? Een zo spoedig mogelijke herinvoering van de ophokplicht ligt voor de hand. Het is niet zinvol om die plicht ook voor hobbydieren te laten gelden, maar houders van hobbydieren moeten via de voorlichting wel bewust worden gemaakt van de risico's, zodat zij bij verschijnselen van het virus direct contact opnemen met de dierenarts.

Mevrouw **Van Velzen** (SP) beschouwt het gebruik van ontsmettende matten als een van de methoden om de kans op de komst van het virus naar Nederland te beperken, maar wijst erop dat er veel andere methoden zijn. Als de minister niets voelt voor de inzet van ontsmettingsmatten, moet hij met een andere maatregel komen om het risico te reduceren, bijvoorbeeld een scherpere controle van uit risicolanden op Schiphol aankomende reizigers.

Moet niet tot compartimentering van de pluimveesector worden overgegaan om het aantal contacten tussen bedrijven te reduceren? Zo niet, wanneer dan wel?

Er wordt in Nederland op drie markten in pluimvee gehandeld, hoewel dat verboden is en grote risico's veroorzaakt. Op eerdere vragen hierover heeft de minister niet gereageerd. Gaat hij nu de Algemene Inspectiedienst (AID) laten ingrijpen?

De deskundigen vinden de situatie nog zorgelijker dan zij eerst dachten. Bovendien wijzen zij erop dat de risico's in Nederland groot zijn door de intensieve pluimveehouderij: een uitbraak van het virus breidt zich sneller en verder uit en heeft meer consequenties. Moet de huidige intensieve pluimveehouderij niet ter discussie worden gesteld?

De heer **Waalkens** (PvdA) constateert dat inmiddels duidelijk is dat de vogeltrek een belangrijke rol speelt bij de verspreiding van het virus. Daarom moeten over de vogeltrekroutes meer gegevens worden verkregen. Met die informatie dient rekening te worden gehouden bij het nemen van preventieve maatregelen.

Met hygiënemaatregelen moet bij alle vormen van mobiliteit het risico van insleep van het virus zoveel mogelijk worden beperkt. Omdat de

risico's zich bundelen op plekken waar reizigers en producten uit risicovolle gebieden Nederland binnenkomen, kan het gebruik van hygiënesluizen op die plekken een belangrijke preventieve rol spelen.

De reisbranche blijft sterk in gebreke bij het nemen van maatregelen en moet nadrukkelijker worden aangesproken op het nemen van haar eigen verantwoordelijkheid. Vanwege het publieke belang moet ook de overheid maatregelen nemen, maar ook zij geeft onvoldoende invulling aan haar eigen verantwoordelijkheid. De bewustwording is versterkt, maar dat dient gepaard te gaan met stringenter maatregelen, zoals een intensivering van de controle door de douane. Alle vluchten uit risicovolle gebieden moeten gecontroleerd worden. Ook de besluitvorming op Europees niveau verloopt bijzonder traag. Er moet zo snel mogelijk een Europese taskforce worden ingezet.

Het is onmogelijk om de hele natuur achter glas of beton weg te stoppen. Kan de minister een overzicht geven van de mogelijkheden om het Nederlandse pluimvee een afgeschermd plekje te bieden?

Als nu wordt overgegaan tot compartimentering, kan hopelijk worden voorkomen dat bij een uitbraak van het virus tientallen miljoenen dieren moeten worden gedood.

De heer **Van der Vlies** (SGP) geeft uiting aan zijn toenemende bezorgdheid, mede naar aanleiding van de komst van het virus in Afrika. Op het gebied van preventie moet al het mogelijke worden gedaan, waarbij binnen de grenzen van de redelijkheid het zekere voor het onzekere moet worden genomen. Daarom heeft de SGP-fractie voor de motie-Oplaat c.s. gestemd, ook al beseft zij dat de waarde van ontsmettingsmatten gering is en ook al heeft het geen zin om hierover een nieuwe Kameruitspraak te vragen. Binnen de, overigens beperkte, mogelijkheden moet een gevarieerd pakket maatregelen worden ingezet, want als het virus in Nederland komt, moet er geen reden zijn voor het verwijt dat maatregelen die genomen hadden kunnen worden, niet genomen zijn.

Zinnige maatregelen zijn vooral mogelijk op het punt van de bewustwording van burgers, de voorlichting over internationale reizen en verscherping van de controle. Die maatregelen moeten wel substantieel en geloofwaardig zijn.

Tot slot sluit de heer Van der Vlies zich aan bij de pleidooien voor een zo spoedig mogelijke herinvoering van de ophokplicht en voor compartimentering.

Het antwoord van de minister

De **minister** benadrukt dat de Kamer en hij dezelfde ambitie hebben bij de pogingen om het vogelgriepvirus buiten Nederland en de EU te houden: er moet, binnen de grenzen van de redelijkheid, al het mogelijke aan worden gedaan om tot een pakket maatregelen te komen dat optimaal bijdraagt aan de preventie, zowel via bewustwording als via controles. De discussie gaat dus alleen over vorm en aard van de maatregelen die daarvoor het meest geschikt zijn, maar het is niet zinvol om de discussie te versmallen tot één van die maatregelen. Ook een vergelijking met eerdere dreigingen heeft geen zin, want ook de meningen van de deskundigen zijn veranderd. Het voorgestelde maatregelenpakket is het resultaat van een denkproces dat ook is beïnvloed door de virusuitbraak in Afrika. De VN prijzen overigens de Nederlandse aanpak, met een hechte coördinatie van volksgezondheid en veterinaire aspecten, en menen dat geen enkel ander land zo goed voorbereid is.

Uit een reizigersonderzoek in november 2005 bleek dat 85% van de reizigers wist welke dreiging er was; 80% van hen kon de maatregelen noemen die zij moesten nemen. Er wordt onderzocht of er nog steeds sprake is van dergelijke hoge percentages. Zo nodig kunnen vervolgens maatregelen worden verscherpt.

De controles door de douane worden geïntensiverd. Over de mate van intensivering zal de minister overleggen met de staatssecretaris van Financiën.

Er is vastgesteld dat een commerciële organisatie zoals Schiphol niet veel prijs stelt op posters met vermaningen voor reizigers. Wellicht is dat de verklaring voor de verdwijning of verplaatsing van posters. Daarom stationeert de minister iemand op Schiphol die dagelijks controleert of de posters op de goede plekken hangen. Ook op de andere luchthavens wordt gecontroleerd of men zich aan de afspraken houdt.

De reisorganisaties worden met nog meer klem op hun verantwoordelijkheid gewezen, zowel ten opzichte van de volksgezondheid als ten opzichte van hun klanten.

Als het virus de EU bereikt, ligt de bal bij de Europese Commissie. Nederland zal dan hulp bieden. Bij de hulpverlening aan getroffen landen, zowel financieel als met expertise, loopt Nederland overigens ook nu al voorop. Als het virus in Nederland opduikt, treden direct de draaiboeken in werking die aangeven wat dan dient te geschieden, bijvoorbeeld compartimentering. Er is nog geen reden voor compartimentering, maar zodra het virus de EU bereikt, wordt compartimentering een punt van overweging.

Nederland zet zich krachtig in voor de mogelijkheid van vaccinatie. Voor de langere termijn is dat de enige oplossing, want de vogelgriep zal niet meer verdwijnen. Er wordt onderzocht of vaccinatie in de vorm van een spray mogelijk is en er wordt op verscheidene plaatsen ter wereld gewerkt aan nieuwe vaccins, maar de effecten en toepasbaarheid daarvan vergen nadere studie.

Op Europees niveau zal de minister ten behoeve van het risicobewustzijn aandringen op de introductie van een reizigersverklaring die moet worden ingevuld door reizigers die aankomen vanuit landen buiten de EU.

Waarschijnlijk op 1 maart wordt de ophokplicht weer ingevoerd. Die datum is gebaseerd op het advies van deskundigen en op het waardebewoud van de biologische eieren met het oog op de 12-wekentermijn. Als er belangrijke wijzigingen plaatsvinden, zal de ophokplicht eerder van kracht worden. Ook de informatie die wordt ingewonnen met de vogeltellingen, wordt scherp in de gaten gehouden.

Op verzoek van de minister heeft de AID de vogelmarkten in Amsterdam, Purmerend en Barneveld geïnspecteerd. Daarbij zijn geen wetsovertredingen geconstateerd. Er wordt gehandeld in sierduiven, wat niet verboden is. De marktmeesters is nog eens duidelijk gemaakt wat wel en niet mag. De situatie op de markten wordt goed in de gaten gehouden. Er is een «vogelgriepbrandweer» in het leven geroepen die bij een uitbraak van aviaire influenza in andere landen krachtig kan ingrijpen zodra dat nodig is.

De minister staat open voor suggesties die de bewustwording of effectiviteit kunnen versterken, want al het mogelijke moet worden gedaan. Dat neemt niet weg dat na de onverhoopte komst van het virus, met de wetenschap van dat moment en dus als bewijs uit het ongerijmde, altijd kan worden gezegd dat een bepaalde extra maatregel die uitbraak had kunnen voorkomen.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Oplaat** (VVD) benadrukt dat een nieuwe Kameruitspraak over zijn motie het virus niet tegenhoudt. Er bestaat inderdaad geen onenigheid over de ambitie. Het gebruik van ontsmettingspakketten zou echter wel deel moeten uitmaken van een volwaardig totaalpakket omdat al het mogelijke moet worden gedaan, ook ten behoeve van de bewustwording. Over deze specifieke maatregel moet geen politiek spel worden gespeeld. Het gebruik van de ontsmettingsmatten kan gefinancierd worden uit het Diergezondheidsfonds, zodat het de belastingbetaler geen geld kost.

Houdt de verscherping van de controles door de douane in dat alle vluchten uit risicogebieden worden gecontroleerd?

De heer **Ormel** (CDA) pleit nogmaals voor extra aandacht voor de bewustwording van de houders van hobbykippen, opdat zij verdachte sterfgevallen van hun kippen direct melden.

Wat gebeurt er precies in Nederland wanneer ergens in de EU een uitbraak van het virus plaatsvindt, bijvoorbeeld op het punt van de compartimentering?

Er wordt terecht sterk ingezet op de mogelijkheid van vaccinatie, maar het is onwaarschijnlijk dat vaccinatie via een spray een reële mogelijkheid is. Gelet op de risico's die worden veroorzaakt door uitwerpselen van vliegende trekvogels, moet de ophokplicht gelden voor heel Nederland. Het ophokken van hobbydieren is niet zinvol. Het is toch niet zo dat de invoering van de ophokplicht vanwege economische motieven of Europese regelgeving onnodig wordt uitgesteld?

Mevrouw **Van Velzen** (SP) meent dat de minister goed naar de Kamer heeft geluisterd. Hij willigt één wens niet in, maar neemt of verscherpt in plaats daarvan enkele andere maatregelen.

Mag Nederland zelfstandig besluiten tot compartimentering? Zo niet, hoeveel tijd vergt het dan om daar Europese toestemming voor te krijgen? Kan die procedure nu al worden gestart?

Trekt de minister uit deze nieuwe virusdreiging nog conclusies met betrekking tot de toekomst van de intensieve pluimveesector in Nederland?

De heer **Waalkens** (PvdA) constateert dat door de extra maatregelen een robuuster totaalpakket is ontstaan dat een hygiënesluis vormt en de bewustwording bevordert.

Zijn alle draaiboeken geactualiseerd en beschikbaar op de vereiste plekken? Zijn alle betrokkenen zich ook bewust van de functie van die draaiboeken?

Ook Kamerleden kunnen in hun internationale contacten het belang van vaccinatie onderstrepen. Welke landen zijn de grootste tegenstanders van vaccinatie?

De heer **Van der Vlies** (SGP) meent dat door de extra maatregelen over een breed terrein acties worden ondernomen, maar wijst erop dat het succes van veel maatregelen afhangt van de medewerking van betrokken partijen. Zijn er sanctiemogelijkheden als bepaalde maatregelen, bijvoorbeeld vanwege het eigen economische belang, niet optimaal worden uitgevoerd?

De **minister** zal in overleg met de staatssecretaris van Financiën bezien hoe de douane risicovolle vluchten zal gaan controleren.

De hobbydierhouders zijn zich goed bewust van hun verantwoordelijkheid, maar in het overleg met hen zal daar nogmaals op worden gewezen.

Nederland mag niet zelfstandig besluiten tot compartimentering als het virus in een ander EU-land verschijnt. De verantwoordelijkheid ligt dan bij de Europese Commissie, maar Nederland zal dan natuurlijk niet stil blijven zitten, nog afgezien van de hulpverlening. De draaiboeken zijn vrijwel gereed, zijn operationeel en zijn aan de laatste richtlijnen aangepast.

Het virus is momenteel actief in landen zonder intensieve pluimveehouderij. Juist loslopende dieren zijn daar in contact gekomen met watervogels. Als het virus uitbreekt in een gebied met intensieve pluimveehouderij, zal het aantal besmette dieren uiteraard wel groter zijn.

Als de reisorganisaties en Schiphol in gebreke blijven, zal de minister zelf de reizigers attenderen op de gevaren in risicogebieden.

De minister ontkent dat economische factoren bepalend zijn voor de datum waarop de ophokplicht wordt ingevoerd.

Toezeggingen

- De Kamer krijgt op korte termijn een brief over de nadere afspraken voor de cichoreiteelt naar aanleiding van het EU-suikerakkoord. In deze brief gaat de minister ook in op de gestelde vragen over de plattelandsfondsen, het verpakkingenconvenant en over het koudmerken van vee.
- De Kamer krijgt voor april 2006 ten behoeve van het notaoverleg over de toekomstvisie landbouw een brief over de nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van de verwerking van koolzaad in Nederland.
- De Kamer krijgt voor de zomer 2006 een brief naar aanleiding van een nog te starten onderzoek van het LEI naar de gevolgen van de EU-suikerhervormingen voor de Nederlandse sector.
- Uiterlijk 1 maart 2006 ontvangt de Kamer de actuele draaiboeken aviaire influenza.
- De Kamer wordt bij nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot de uitbraak van aviaire influenza in Europa middels brieven geïnformeerd.

De voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Schreijer-Pierik

De voorzitter van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Blok

De griffier van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Van Leiden